

Niccolò Pisano (1220/25 – πριν από το 1284)

(Nicola Pisano)

Γλύπτης (από την Απουλία;)

Δρούσε στην Pisa (άμβωνας στο
βαπτιστήριο, 1260), Bologna
(λειψανοθήκη του Αγίου Δομήνικου,
1264/67) και Siena (άμβωνας στον
Καθεδρικό Ναό, 1265/68, αλλαγές
ανάμεσα στο 1329 και το 1542).

Niccolò Pisano (1220/25 – πριν από το 1284)

Δρούσε και στην Pistoia (βωμός του Αγίου Ιακώβου, το 1273, σήμερα κατεστραμμένος) καθώς και στην Perugia (Μεγάλη Κρήνη στην πρόσοψη του δημαρχείου, το 1277/78), και ξανά στην Pisa (άμβωνας στον Καθεδρικό Ναό, 1302-1310).

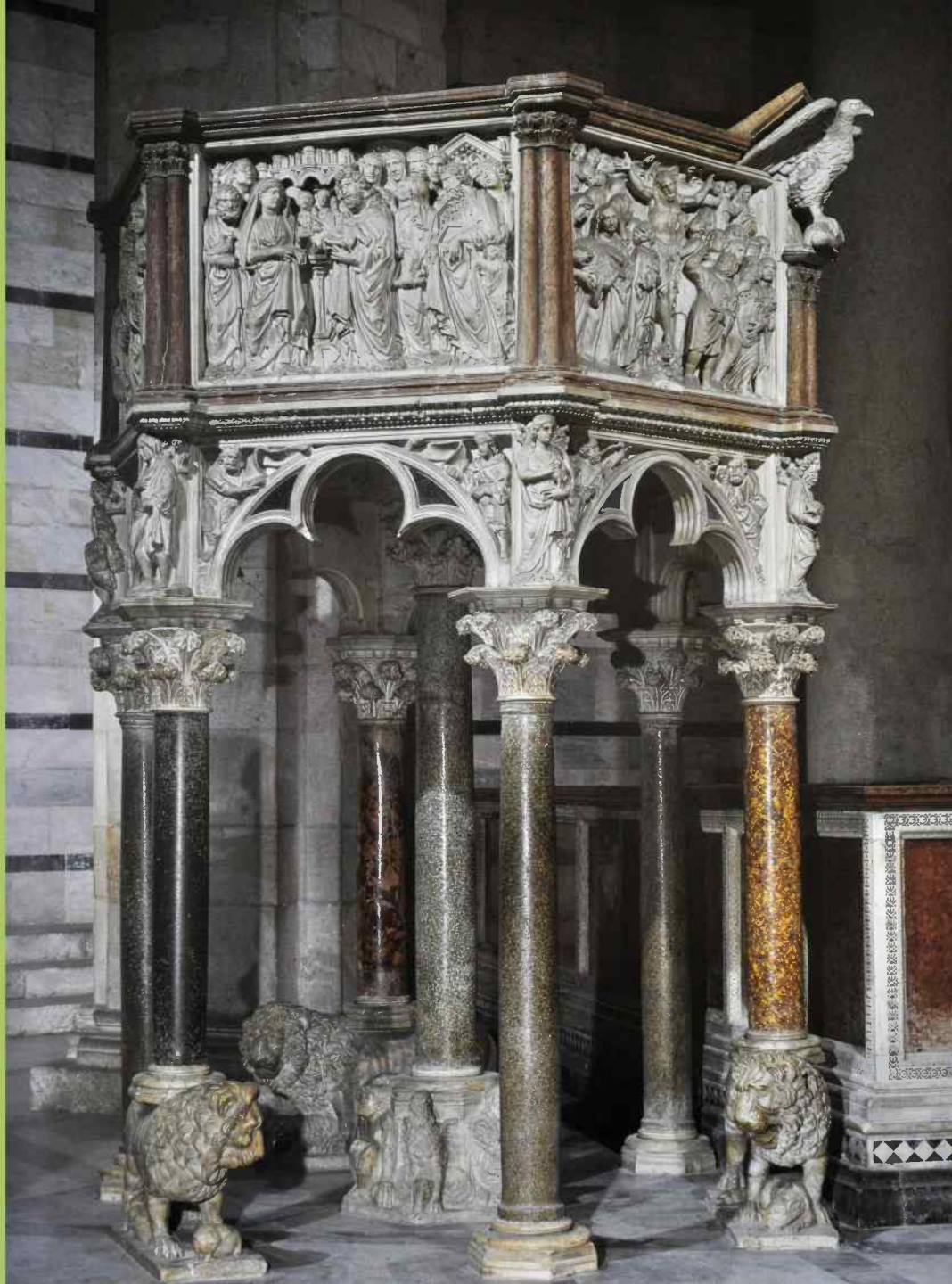
Niccolò Pisano (1220/25 – πριν από το 1284)

Ο γιός του Giovanni, γλύπτης όπως ο πατέρας, γεννήθηκε στην Pisa πριν από το 1250. Συμμετείχε στο έργο του άμβωνα της Siena. Εξελίχτηκε σε σημαντικό γλύπτη και αυτός.

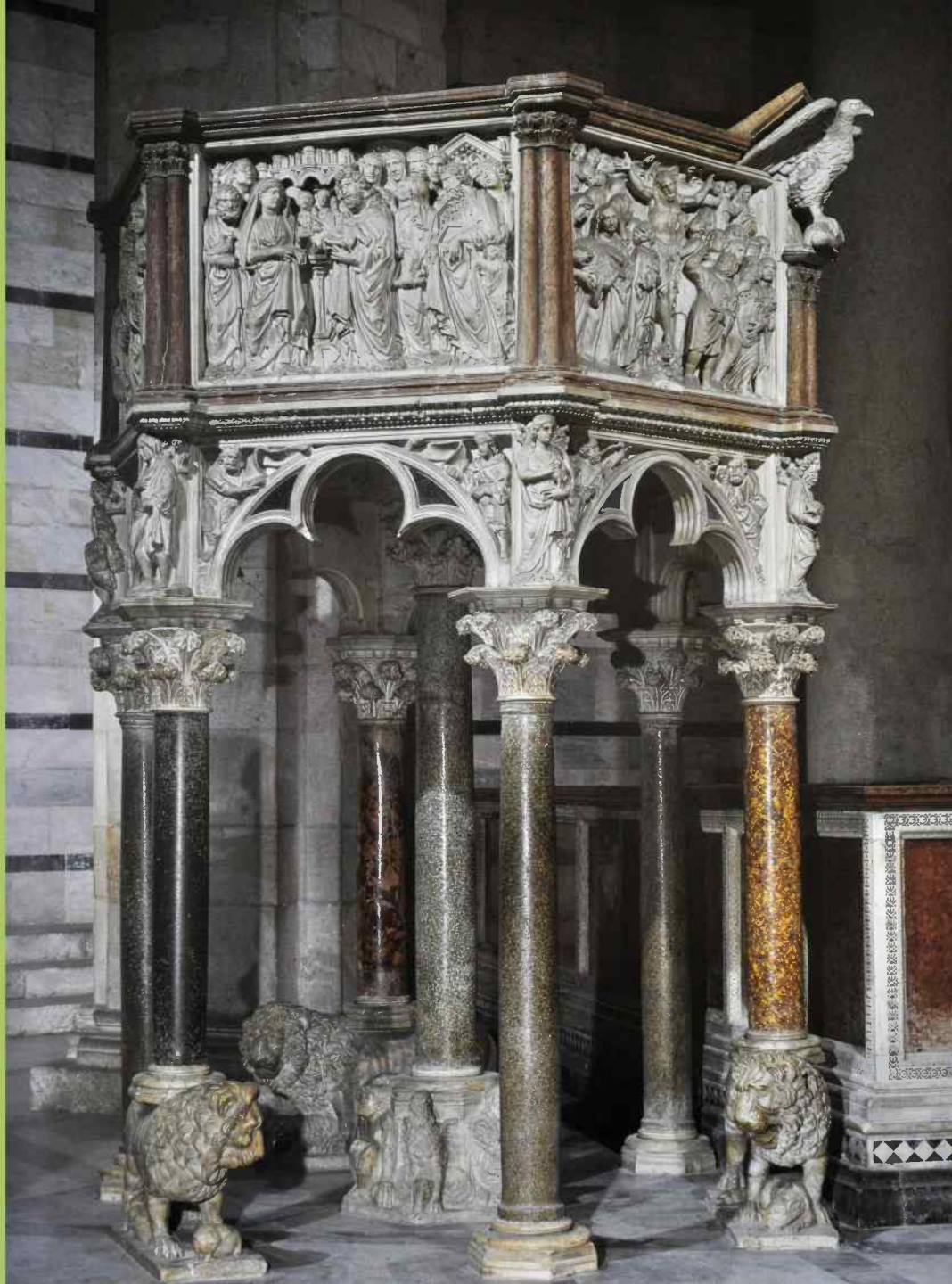
1. Ο άμβωνας στο Βαπτιστήριο της Pisa (1260)

Πίζα, Βαπτιστήριο (ρομανικού ρυθμού, 1152/1260, αρ.), Καθεδρικός Ναός (1118, κέντρο) και Κεκλιμένος Πύργος (1173/1372).

- Ο άμβωνας είναι εξάγωνος, και το κυρίως σώμα του στηρίζεται σε έξη αρράβδωτους κίονες διαφορετικού ύψους: κάθε δεύτερος κίονας είναι πιο κοντός, και η βάση του ακουμπά την πλάτη λιονταριού, κάθε πρώτος έχει κανονικό ύψος. Το κέντρο στηρίζει ο έβδομος κίονας.
- Στον άμβωνα ανέβαινε ο ιερέας για την ανάγνωση της Αγίας Γραφής. Από τη μία πλευρά υπάρχει διάδρομος, απέναντι αναλόγιο.
- Ανά δύο κίονες συνδέονται από επιστύλιο με ημικυκλικό τόξο από το οποίο κρέμονται τριφυλλόσχημα μικρά τόξα. Τη σφενδόνη δεξιά και αριστερά κοσμούν ανάγλυφες μορφές προφητών και των τεσσάρων ευαγγελιστών.
- Πάνω από κάθε κίονα, δίπλα στους προφήτες, είναι τοποθετημένες έξη μορφές, οι δύο ο Ιωάννης ο Πρόδρομος και ο αρχάγγελος Μιχαήλ, οι άλλες τέσσερις αλληγορίες για την Ελεημοσύνη, την Ταπεινοφροσύνη, την Πίστη και τη Δύναμη (η τελευταία εμφανίζεται ως Ηρακλής).

- Το στηθαίο φέρει πέντε πλάκες με ανάγλυφα (στην έκτη θέση βρίσκεται η είσοδος του ιερέα).
- Τα ανάγλυφα απεικονίζουν τον Ευαγγελισμό και τη Γέννηση του Χριστού, την Προσκύνηση των Μάγων, την Υπαπαντή, τη Σταύρωση και την Τελευταία Κρίση.
- Είναι γνωστό ότι ο Pisano είχε μελετήσει και χρησιμοποιεί στις συνθέσεις του αρχαία εικονογραφικά θέματα. Ειδικά στην Πίζα, το μεγάλο νεκροταφείο Camposanto, γεμάτο ρωμαϊκές σαρκοφάγους, προσφερόταν για τέτοιες σπουδές.
- Επιρροές αρχαίων θεμάτων αναγνωρίζονται στο ανάγλυφο της Υπαπαντής, όπου η μορφή του ηλικιωμένου δεξιά που τον στηρίζει ένα παιδί, προέρχεται από διονυσιακό ανάγλυφο, ένα αντίγραφο του οποίου βρίσκεται σε μαρμάρινο κρατήρα νεοαττικού τύπου στο Camposanto.

- Λεπτομέρειες αρχαίων αναγλύφων, τέλος, χρησιμοποιούνται π.χ. στα μαντήλια διαφόρων προσώπων στη σκηνή της Σταύρωσης, αλλά και της Υπαπαντής.
- Ένα από τα πρότυπα θα μπορούσε να ήταν η μορφή της τροφού όπως εμφανίζεται σε σαρκοφάγους με τα παιδιά της Μήδειας. Υπενθυμίζεται ότι πολλές αρχαίες σαρκοφάγοι βρίσκονται στο Camposanto.
- Για τη Σταύρωση, ο καλλιτέχνης εφαρμόζει έναν νέο εικονογραφικό τύπο: Ενώ στους βυζαντινούς αλλά και στους δυτικούς σταυρούς ως τώρα, στη δεξιά και την αριστερή πλευρά του Χριστού βρίσκονταν η Παναγία και ο Αγ. Ιωάννης, τώρα και οι δύο έχουν συγκεντρωθεί στα δεξιά του Χριστού· στα αριστερά Του στέκονται αρκετοί από τους σκεπτικιστές, πλην του αξιωματικού Λογγίνου ακριβώς δίπλα Του ο οποίος έχει πεισθεί πλέον για τη θεία φύση Του, και του ανθρώπου που Του είχε δώσει να πιεί όξος με το σφουγγάρι. Επάνω αρ. ένας άγγελος φέρει την «Εκκλησία», δ. άλλος εξορίζει τη «Συναγωγή».

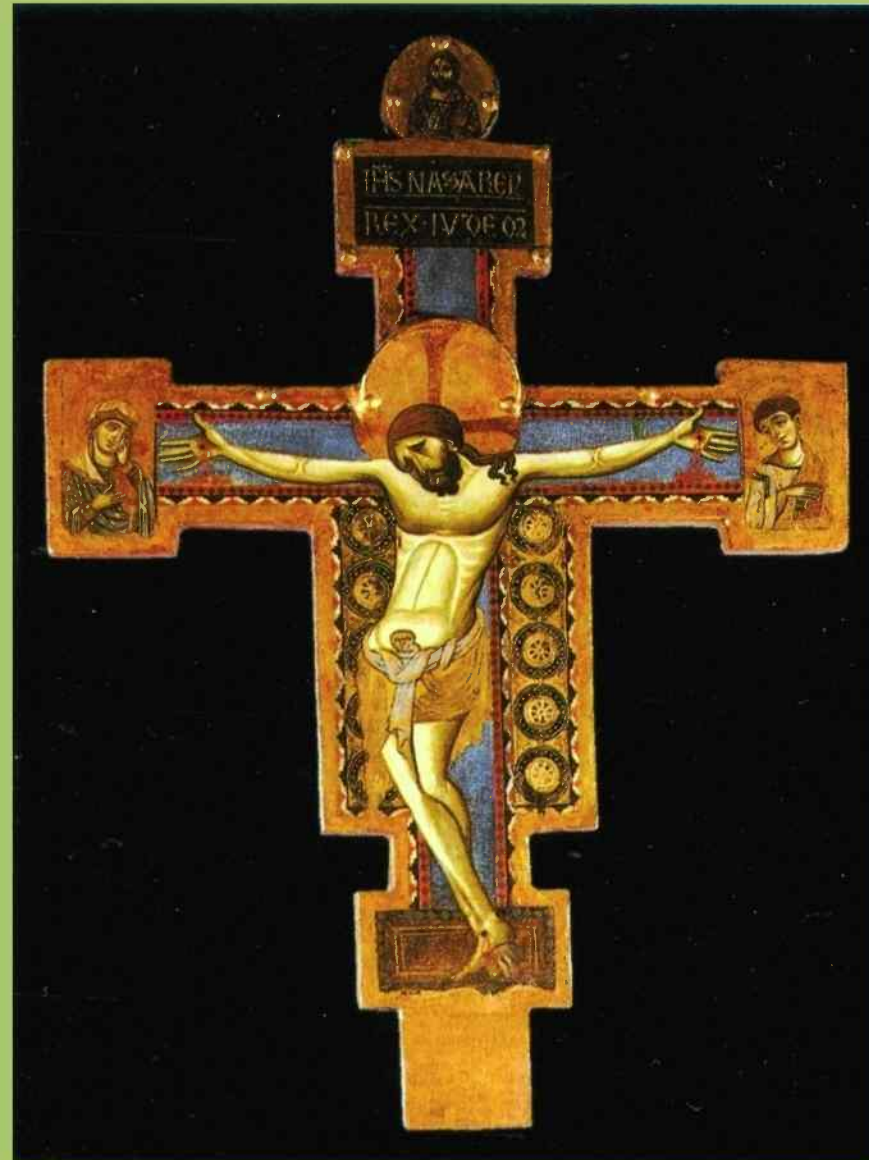

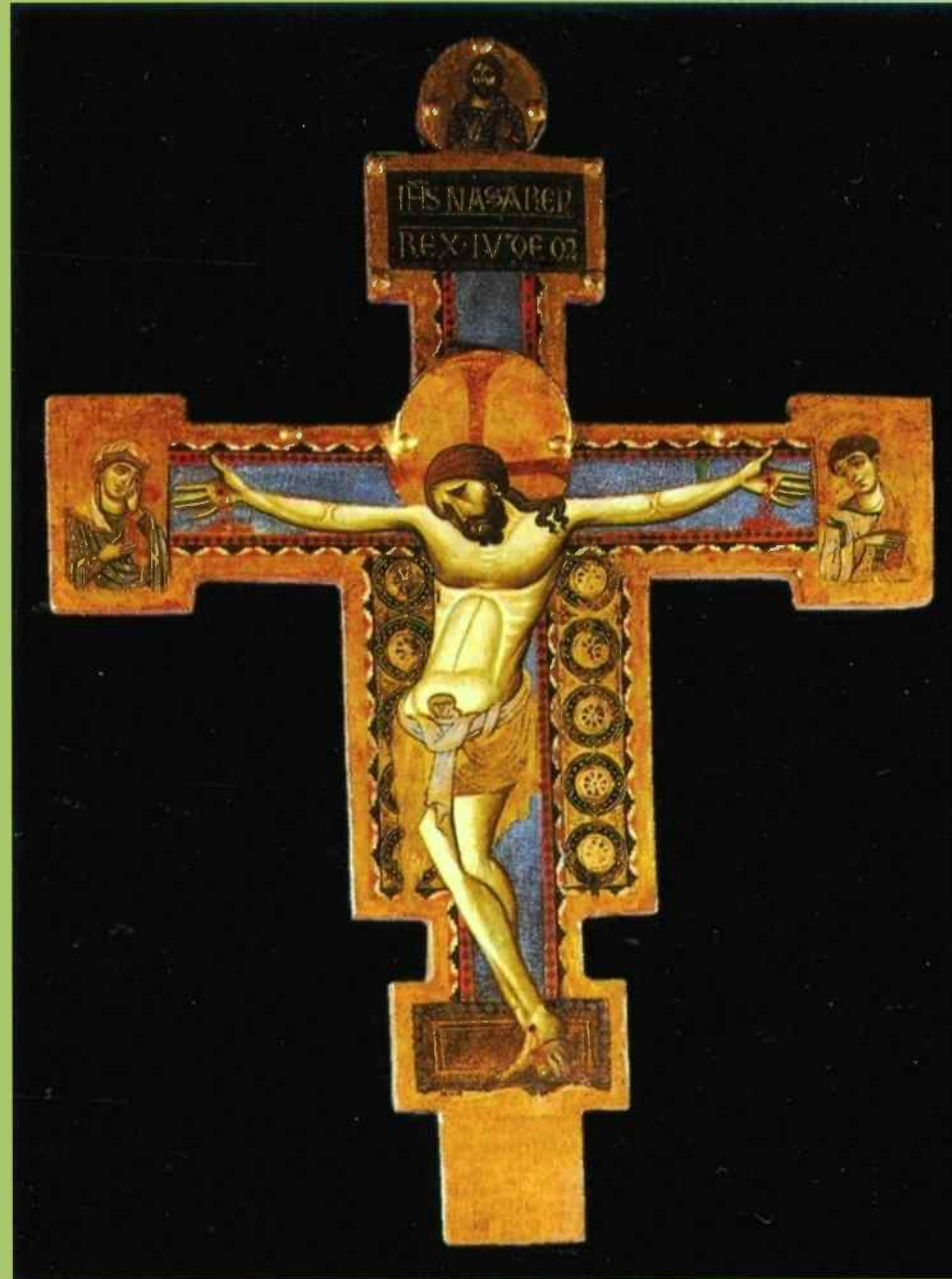

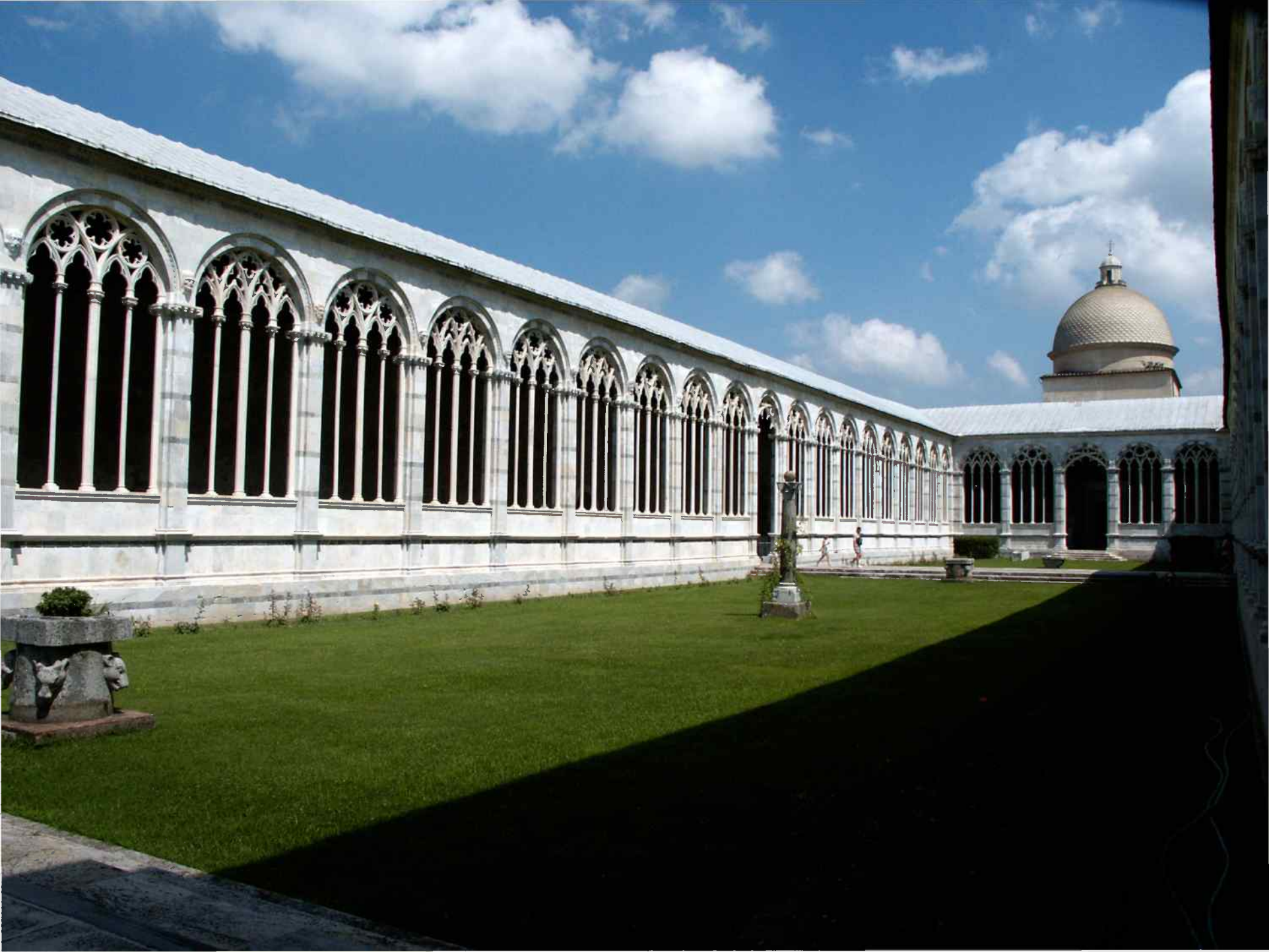
Σταύρωση. Εικόνα του 6^{ου} αι., Ιερά Μονή της Αγίας Αικατερίνης, Σινά.

Δύο εικόνες με την παραδοσιακή εικονογραφία της Σταύρωσης.

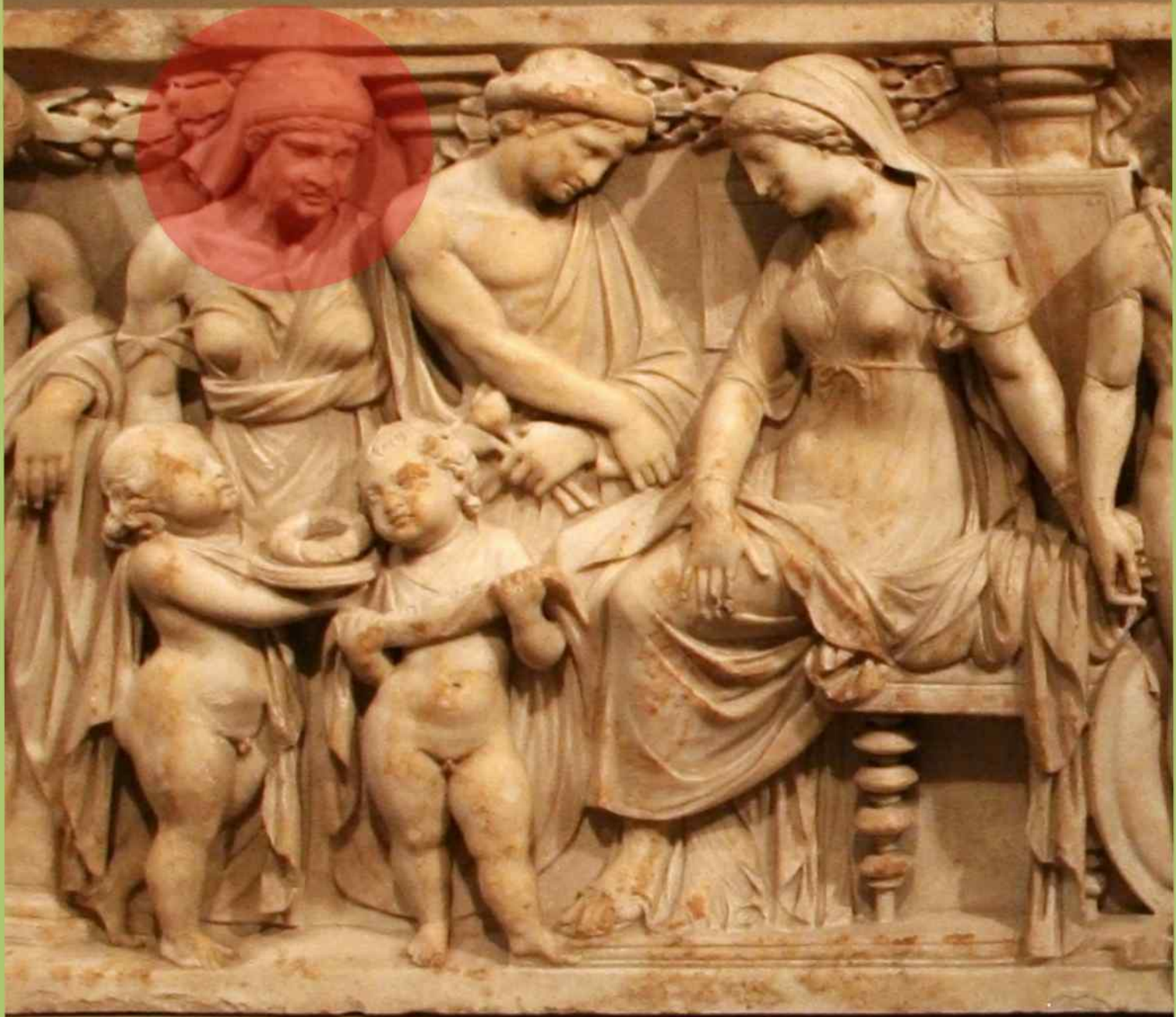

PROFESOR DE DECORATIONE
ARTIS IN ROMA ANNO ET MDCCLXXX
ANNO IN ROMA SEU ZENONI COMITI
DE SPOLIA ROMANA IN ROMA ANNO
FRANCIS ET BRITANNIS QUERERE 1771

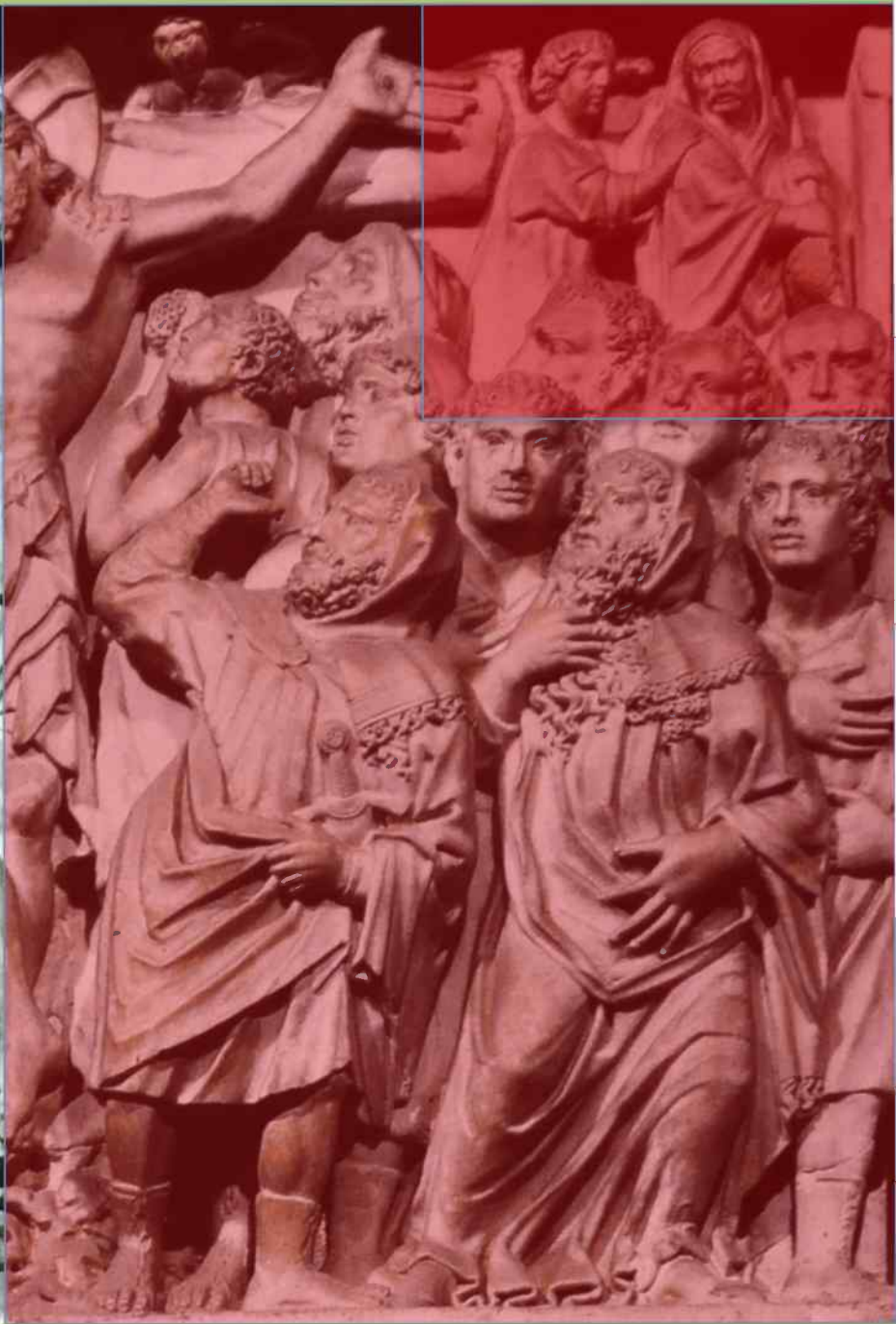

Benedetto Antelami, Η Κάθοδος από τον Σταυρό, μητρόπολη της Parma, 1178.

Οι μορφές της
Εκκλησίας (αρ.)
και της Συναγωγής,
Καθεδρικός
Ναός του Στρα-
σβούργου
(π. 1220/30)

ANNO MILLEMO BIS CENTUM BISEXTILE TERCIENO - POPULUS INGENITUS SCULPSIT NICOLAUS PISANUS DUCENS DUCENS

Ιερέας (;) που τον στηρίζει νεαρός (αρ.) και η αντίστοιχη μορφή Διονύσου που τον στηρίζει νεαρός σάτυρος, σε ανάγλυφο του Βρετανικού Μουσείου. Ο Pisano εμπνεύστηκε τη δική του μορφή μάλλον από επανάληψη του συμπλέγματος σε ρωμαϊκό μαρμάρινο κρατήριο με ανάγλυφα, που βρίσκεται στο Camposanto.

Ο Διαδούμενος
του Πολυκλείτου

2. Ο άμβωνας στον Καθεδρικό Ναό της Siena (1266-68)

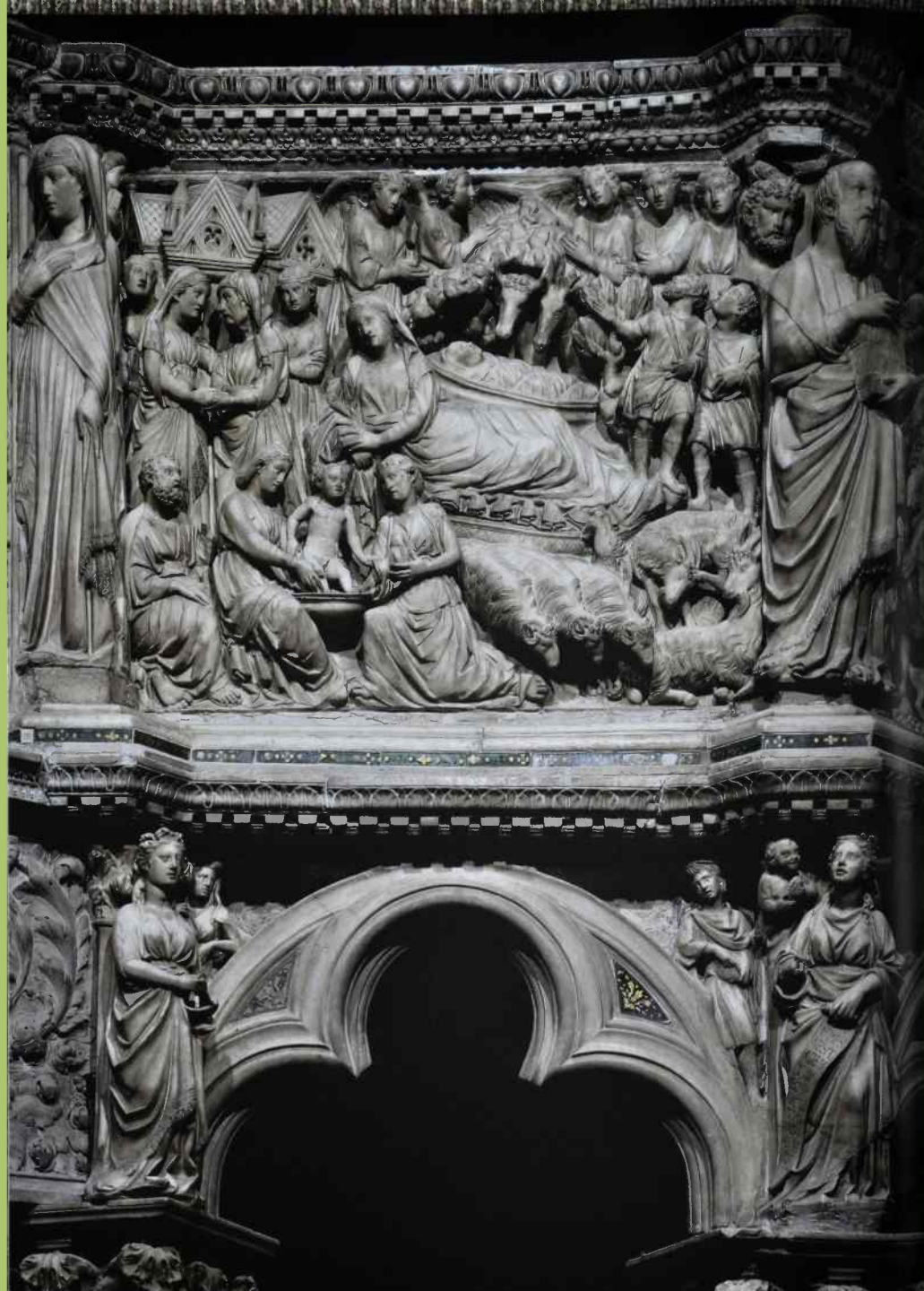

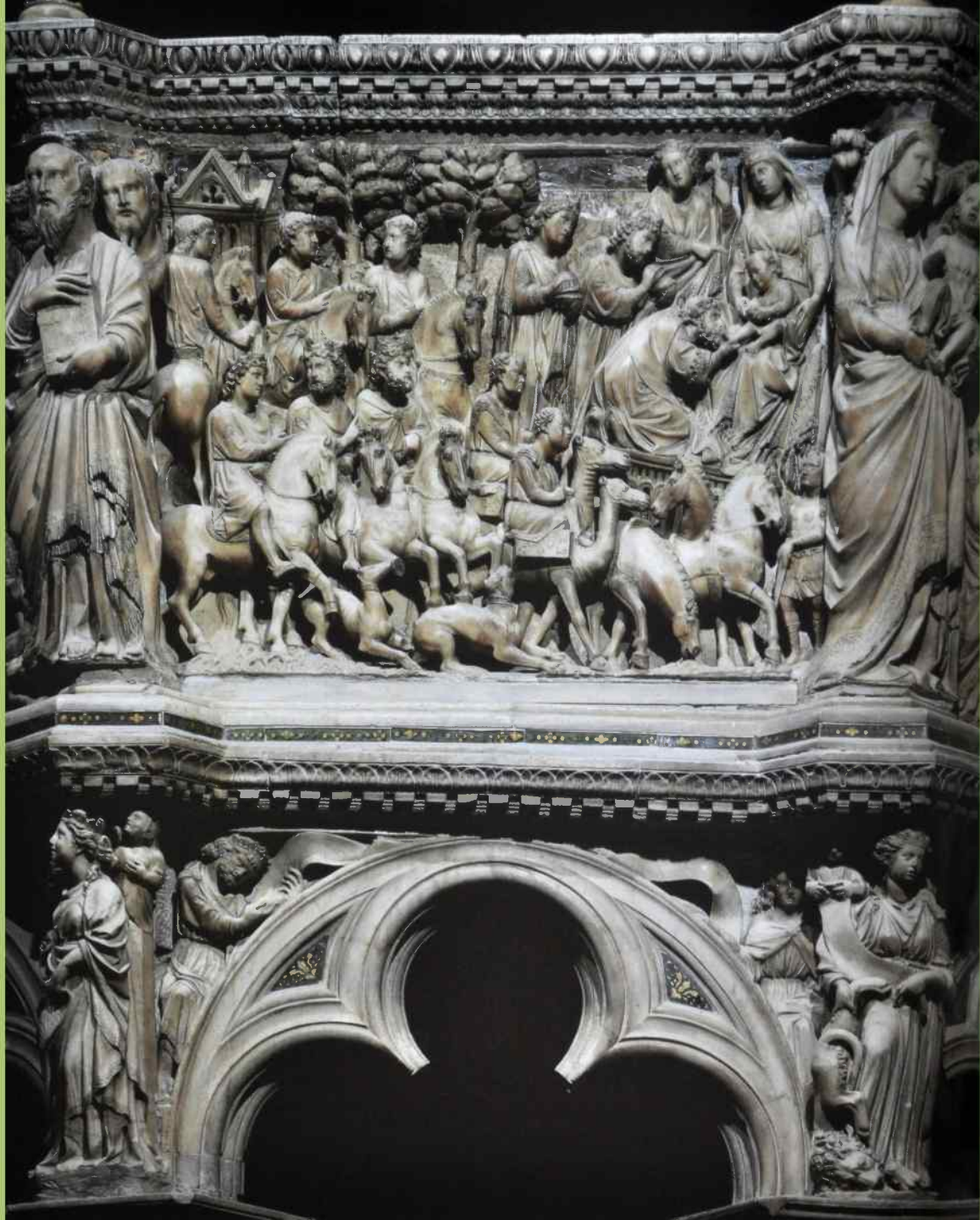

Γέννηση. Άμβωνας στο
Βαπτιστήριο, Πίζα.

Γέννηση. Άμβωνας στον
Καθεδρικό Ναό, Σιένα.

Οι Τρεις Μάγοι. Άμβωνας
στον Καθεδρικό Ναό,
Σιένα.

Οι Τρεις Μάγοι. Πίζα (αρ.) και Σιένα (δ.).

3. Η Μεγάλη Κρήνη στην Perugia
(εγκαινιάστηκε στις 13/2/1278)

- Μνημείο που έγινε κατ'εντολήν του **Δήμου** της Περούτζια.
- Μία από τις μεγάλες κρήνες στην κεντρική πλατεία πόλεων στον 13^ο αι. (Άλλες κατασκευάστηκαν στις πόλεις Viterbo και Verona – όταν μια πόλη δεν βρισκόταν δίπλα σε ποτάμι, δεν είχε νερό!).
- Δύο πολυγωνικές μαρμάρινες λεκάνες (κάτω: 25, πάνω: 24 γωνίες) φέρουν χάλκινο κίονα με μια τρίτη λεκάνη και ένα επίσης χάλκινο σύνταγμα γυναικών σε φυσικό μέγεθος.
- Το εικονικό πρόγραμμα των αναγλύφων (1^η λεκάνη) και ανάγλυφων αγαλματίων (2^α λεκάνη) προέρχεται μεν από παλαιότερα πρότυπα σε πύλες εισόδου ρομανικών και γοθθικών ναών, φέρει εδώ όμως (για πρώτη φορά στην τέχνη) έντονα στοιχεία σχετικά με την κοσμική (μη εκκλησιαστική) κοινότητα.
- Εκτός από σκηνές της παγκόσμιας ιστορίας (Παλαιά Διαθήκη: Αδάμ και Εύα· Δαυίδ κ.α. Ρωμαϊκή ιστορία: λύκαινα, Ρωμύλος και Ρέμος κ.α.) απεικονίζονται εικόνες των μηνών και του ζωδίακου καθώς αλληγορίες των «ελεύθερων σπουδών» (*artes liberales*) Γραμματική, Ρητορική, Γεωμετρία, Αριθμητική, Μουσική, Αστρονομία, Φιλοσοφία κ.α.

Η Μεγάλη Κρήνη. Περούτζια.

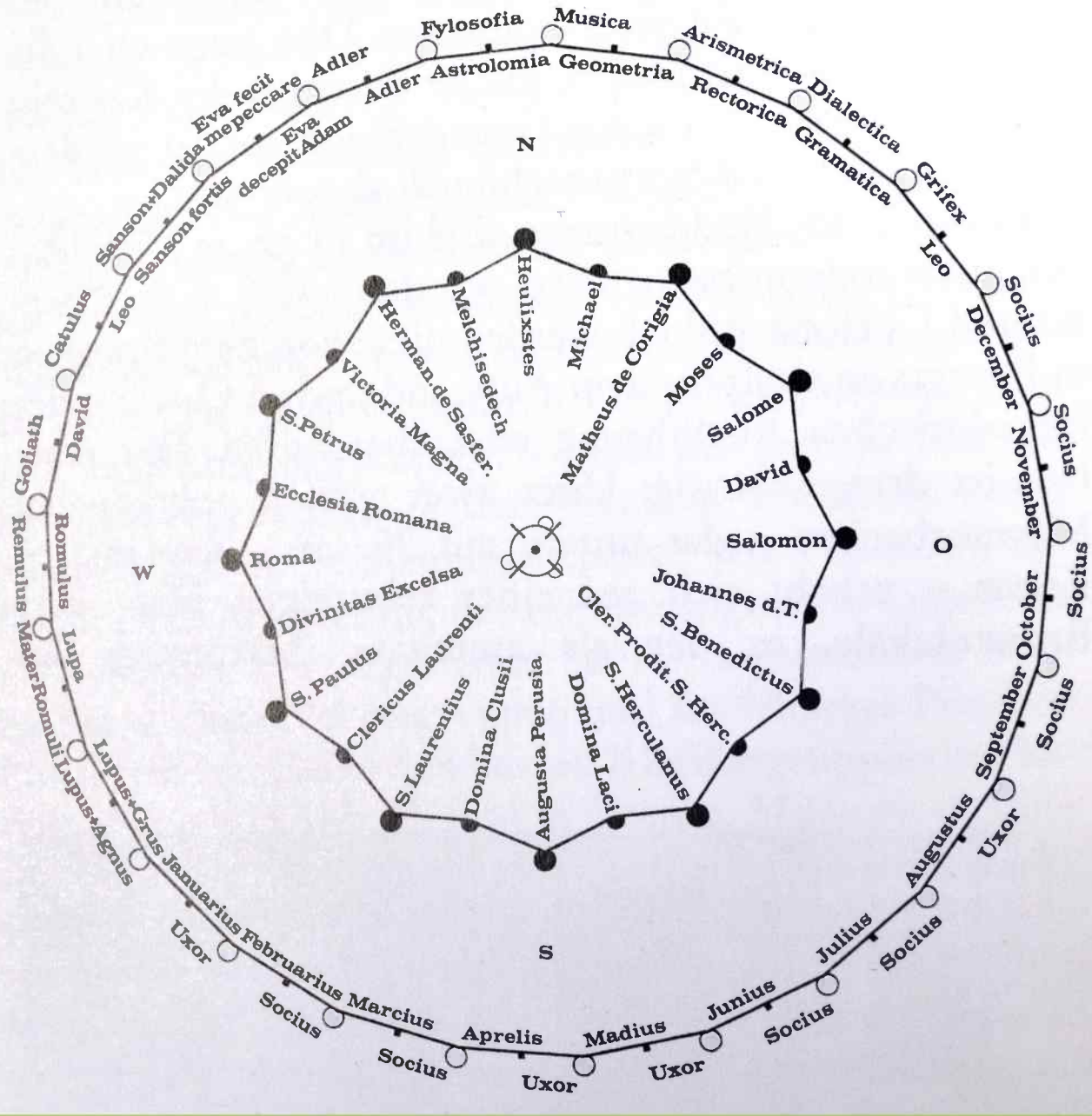
- Μνημείο που έγινε κατ'εντολήν του Δήμου της Περούτζια.
- Μία από τις μεγάλες κρήνες στην κεντρική πλατεία πόλεων στον 13^ο αι. (Άλλες ανεγέρθηκαν στις πόλεις Viterbo και Verona – όταν μια πόλη δεν βρισκόταν δίπλα σε ποτάμι, δεν είχε νερό!).
- Δύο πολυγωνικές μαρμάρινες λεκάνες (κάτω: 25, πάνω: 24 γωνίες) φέρουν χάλκινο κίονα με μια τρίτη λεκάνη και ένα επίσης χάλκινο σύνταγμα γυναικών σε φυσικό μέγεθος.
- Το εικονικό πρόγραμμα των αναγλύφων (1^η λεκάνη) και ανάγλυφων αγαλματίων (2^α λεκάνη) προέρχεται μεν από παλαιότερα πρότυπα σε πύλες εισόδου ρομανικών και γοθθικών ναών, φέρει εδώ όμως (για πρώτη φορά στην τέχνη) έντονα στοιχεία σχετικά με την κοσμική (μη εκκλησιαστική) κοινότητα.
- Εκτός από σκηνές της παγκόσμιας ιστορίας (Παλαιά Διαθήκη: Αδάμ και Εύα· Δαυίδ κ.α. Ρωμαϊκή ιστορία: Λύκαινα, Ρωμύλος και Ρέμος κ.α.) απεικονίζονται εικόνες των μηνών και του ζωδίακου καθώς αλληγορίες των «ελεύθερων σπουδών» (*artes liberales*) Γραμματική, Ρητορική, Γεωμετρία, Αριθμητική, Μουσική, Αστρονομία, Φιλοσοφία κ.α.

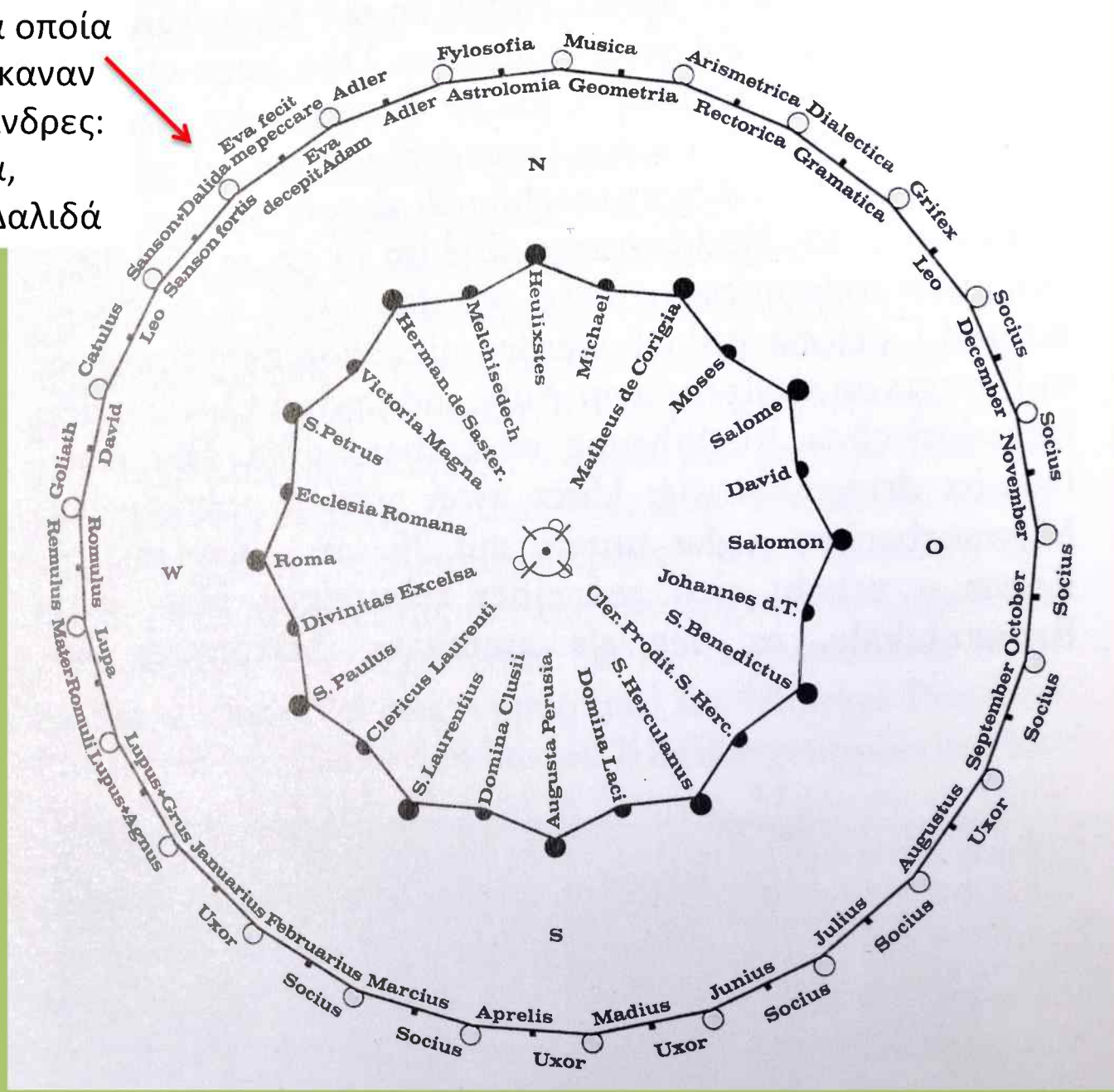
- Μνημείο που έγινε κατ'εντολήν του Δήμου της Περούτζια.
- Μία από τις μεγάλες κρήνες στην κεντρική πλατεία πόλεων στον 13^ο αι. (Άλλες ανεγέρθηκαν στις πόλεις Viterbo και Verona – όταν μια πόλη δεν βρισκόταν δίπλα σε ποτάμι, δεν είχε νερό!).
- Δύο πολυγωνικές μαρμάρινες λεκάνες (κάτω: 25, πάνω: 24 γωνίες) φέρουν χάλκινο κίονα με μια τρίτη λεκάνη και ένα επίσης χάλκινο σύνταγμα γυναικών σε φυσικό μέγεθος.
- Το εικονικό πρόγραμμα των αναγλύφων (1^η λεκάνη) και ανάγλυφων αγαλματίων (2^α λεκάνη) προέρχεται μεν από παλαιότερα πρότυπα σε πύλες εισόδου ρομανικών και γοθθικών ναών, φέρει εδώ όμως (για πρώτη φορά στην τέχνη) και έντονα στοιχεία σχετικά με την κοσμική (μη εκκλησιαστική) κοινότητα.
- Εκτός από σκηνές της παγκόσμιας ιστορίας (Παλαιά Διαθήκη: Αδάμ και Εύα· Δαυίδ κ.α. Ρωμαϊκή ιστορία: λύκαινα, Ρωμύλος και Ρέμος κ.α.) απεικονίζονται εικόνες των μηνών και του ζωδιακού καθώς αλληγορίες των «ελεύθερων σπουδών» (*artes liberales*) στο Πανεπιστήμιο της πόλης, δηλαδή Γραμματική, Ρητορική, Γεωμετρία, Αριθμητική, Μουσική, Αστρονομία, Φιλοσοφία κ.α.

Μήνες

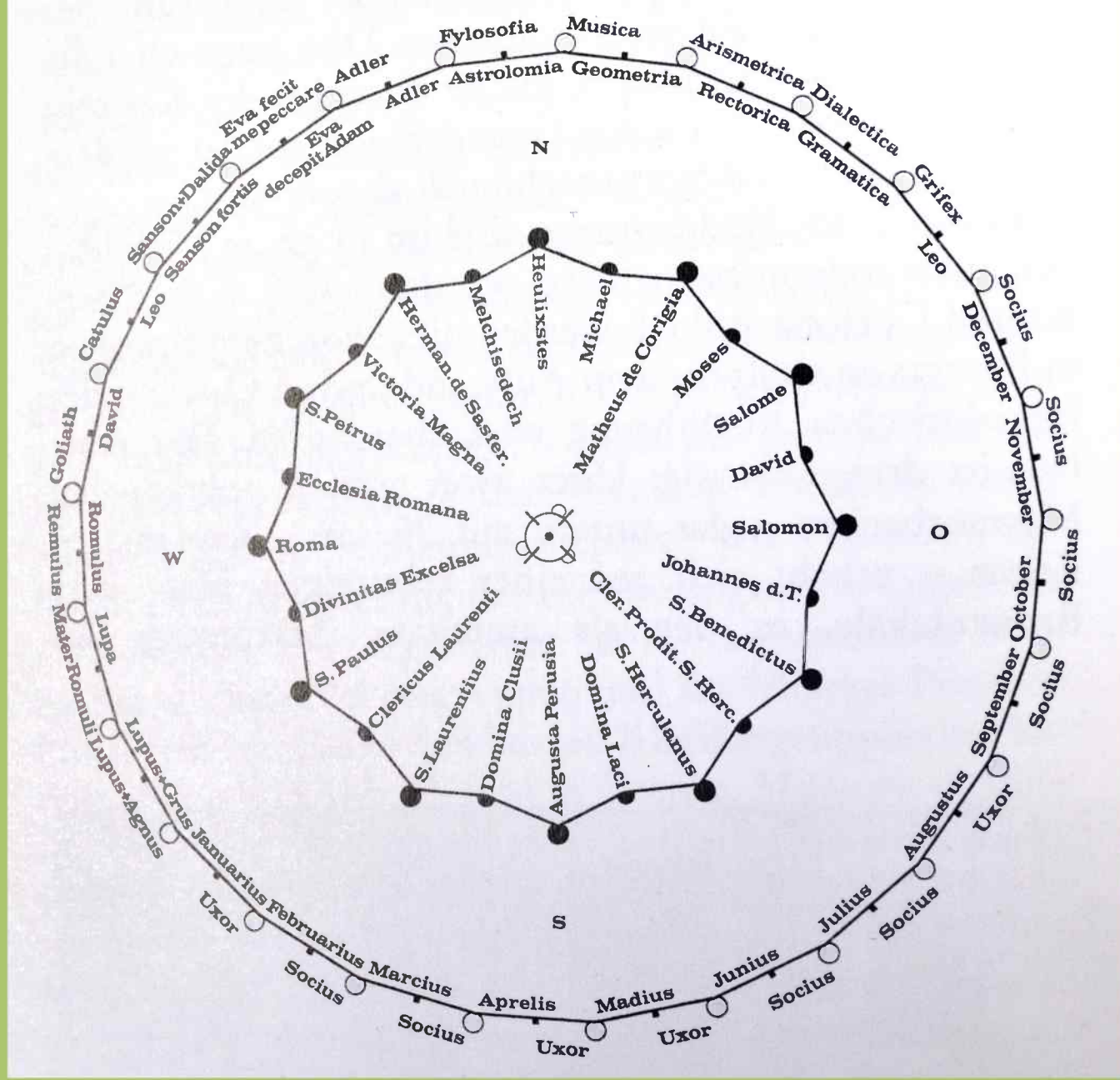

Η Μεγάλη Κρήνη. Περούτζια. Σχήμα του εικονικού προγράμματος.

Ζευγάρια στα οποία
 οι γυναίκες έκαναν
 κακό στους άνδρες:
 Αδάμ και Έβα,
 Σαμσών και Δαλιδά

Η Μεγάλη Κρήνη. Περούτζια. Σχήμα του εικονικού προγράμματος.

Η Μεγάλη Κρήνη. Περούτζια. Σχήμα του εικονικού προγράμματος.

Η Εύα δίνει
το μήλο στον
Αδάμ /

Αδάμ και Εύα
φεύγουν από
τον παράδεισο

Ο Σαμφών
στη δύναμή
του /

Σαμσών και
Δαλιδά

Οι «επιστήμες» Gramatica, Dialectica, Rectorica, Arismetria, Geometria, Musica (από αρ.)

Οι «εστεμμένες επιστήμες» Astrolomia (κρατά αστρολάβο) και Fylosofia (με σφαίρα και σκήπτρο)

ASTROLOGIA

FILOSOFIA

- Στη δεύτερη λεκάνη μεμονωμένες ανάγλυφες μορφές:
- Ανάγλυφη μορφή της πόλης της Perugia ανάμεσα στις πιο πρόσφατες κτήσεις της, περιοχές της πόλης Chiusi και γύρω από τη λίμνη Lago Trasimeno.
- Απέναντι προσωποποίηση της Ρώμης, της Ρωμαϊκής εκκλησίας («*Ecclesia Romana*») και της ειδωλολατρικής θρησκείας («*divinitas excelsa*»).
- Ενώ οι μορφές δεξιά και αριστερά της Perugia δείχνουν νέες κτήσεις της και ως εκ τούτου ενοποίηση της δύναμής της, οι μορφές δίπλα στη Ρώμη δείχνουν διαίρεση της δύναμης της τόσο σημαντικής πόλης, σε αρχαιότητα και χριστιανισμό – η Perugia φαίνεται να είναι πιο σπουδαία από τη Ρώμη!

...TUS

...RESO ME ...

...ERTUS ...

...RES ...

...M ...

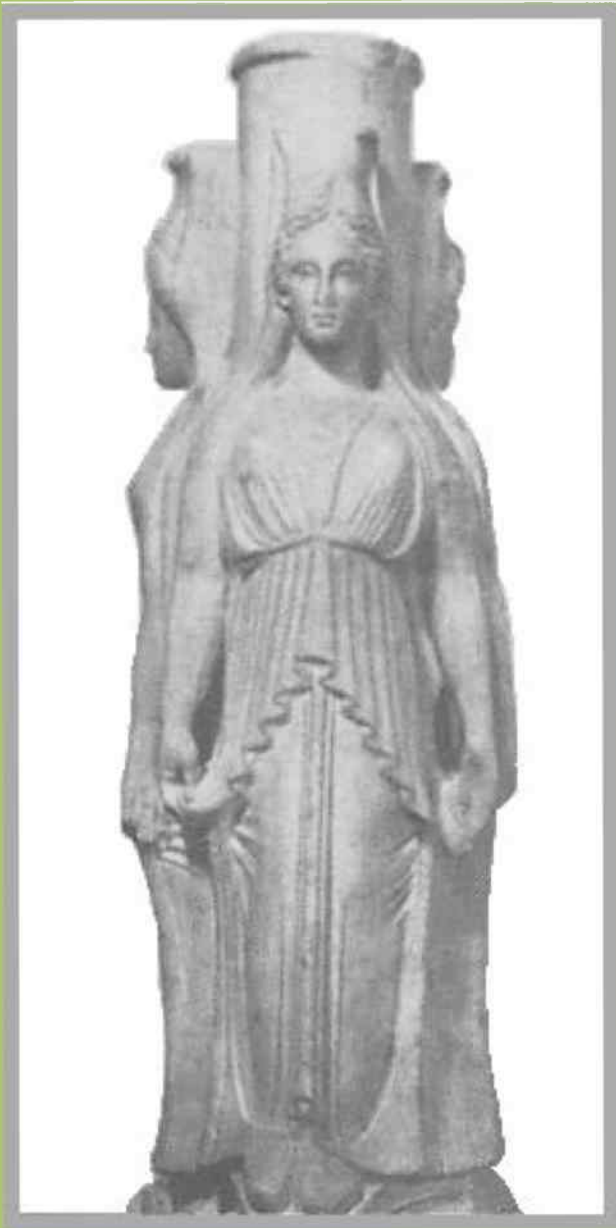
...RES ...

...GOTT

- Την άνω απόληξη αποτελεί χάλκινο σύνταγμα τριών γυναικών σε μεγάλο μέγεθος οι οποίες κρατούν με το αριστερό τους χέρι τη λαβή αμφορέα που καταλήγει σε συντριβάνι. Καλλιτέχνης ήταν ο Rosso, αγνώστων λοιπών στοιχείων, που είχε εργαστεί ήδη για την κρήνη στη γείτονα πόλη Orvieto.
- Πάνω από τον αμφορέα υπήρξε (ίσως από τον 14^ο αι.) σωλήνας με γρύπες και λιοντάρια που θα εκτόξευε το νερό υψηλά (και χωρίς να βρέχει, όπως σήμερα, τα αγάλματα των γυναικών).
- Οι τρεις γυναικείες μορφές γύρω από τον κεντρικό άξονα παρατηρούν τα γεγονότα στην κεντρική αγορά προς τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις. Κατά πάσα πιθανότητα, το σύνταγμα εξαρτάται από σύνταγμα της θεάς Εκάτης όπως εμφανίζεται στην αρχαία τέχνη. Ίσως να βρέθηκε ένα Εκαταίο κάπου στα εδάφη της Perugia και να χρησίμευε ως πρότυπο.
- Η κόμμωση των γυναικών όπως και οι πτυχές στο πάνω μέρος του σώματος δεν μοιάζουν με τον γοτθικό ρυθμό, αλλά με την αρχαία τέχνη. Το κάτω μέρος του σώματος δείχνει τις πτυχές γοτθικών αγαλμάτων, όπως και τα μυτερά παπούτσια.

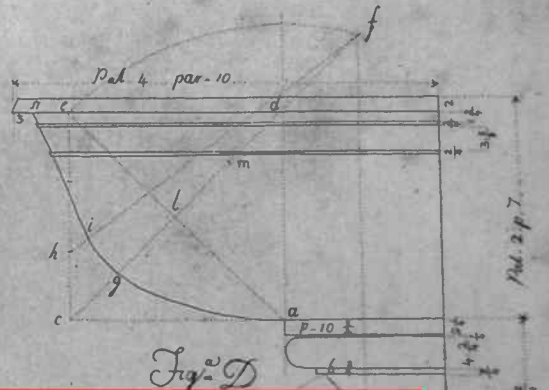
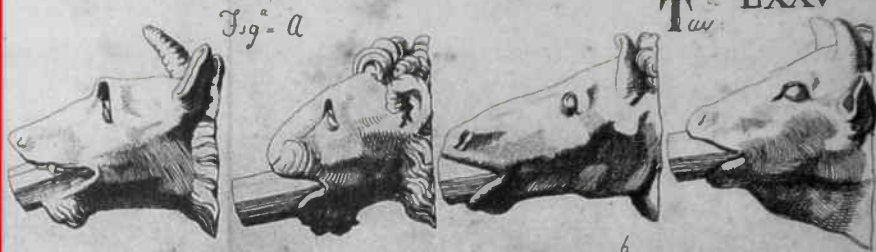

Fig. B

Fig. C

